

досягнення багатства за будь-яку ціну та ін. Автор та колеги в ПЗВО «Київський медичний університет» під час навчальної і виховної роботи діють саме в цьому стратегічному напрямі, адже висока якість і справжня безпека життя можливі тільки для всього соціуму на засадах дотримання справедливості, доброти і порядності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голдберг Э. Парадокс мудрости. Научное опровержение "старческого слабоумия". Революционный взгляд на мышление человека / Э. Голдберг ; пер. с англ.: [Л. А. Афанасьева](#). – М. : Поколение, 2007. – 381 с
2. Казаков В.Н. Размышления о медицине (философия естествознания), Книга первая / В.Н. Казаков. — Донецк: изд-во «Ноулидж» (Донецкое отделение), 2010. — 419 с.; Будущее медицины (что нас ждет завтра). Книга вторая / В.Н. Казаков. — Донецк: изд-во «Ноулидж» (Донецкое отделение), 2011. — 551 с.
3. Кірик Т.В. Філософсько-освітній аналіз первинної еволюції концепту "неогуманізм" / Т.В. Кірик // Вища освіта України. — 2015. — №2. — С. 21-37, 104, 107-108
4. Кірик Т. Філософія освіти про ноолексикон для вищої школи XXI ст. / Т. Кірик // Вища освіта України. — 2017. — №1. — С. 30-36, 87, 90-91
5. Корсак К.В. Вища освіта в умовах шкідливих інформаційних епідемій / К.В. Корсак // Вища освіта України. — 2018. — №3. — С. 39-46, 86, 91
6. Уилсон Э. Хозяева Земли. Социальное завоевание планеты человечеством. — СПб.: Питер, 2014. (URL: <https://www.litmir.me/br/?b=250777&p=31>)
7. Ernst Ulrich von Weizsacker, Anders Wijkman (2018). Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet. A Report to the Club of Rome. — Springer.
8. The Times Higher Education Impact Rankings (URL: https://www.timeshighereducation.com/rankings/impact/2020/overall#!/page/30/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/undefined)

УДК: 378.4:004.771

Ковальова О.М., Іванченко С.В.

Харківський національний медичний університет **ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНІ МОДЕЛІ ОВОЛОДІННЯ** **КЛІНІЧНИМИ ДИСЦИПЛІНАМИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Розглянуто перспективи використання інтерактивних методів та новітніх технологій у процесі викладання клінічних дисциплін у закладах вищої освіти. Проаналізовано стан, проблеми і перспективи розвитку дистанційної освіти як нової форми навчання XXI століття в умовах глобальної пандемії COVID-19. Описано досвід впровадження нової технології навчання, як одного із методів активного оволодіння навичками лікаря в умовах обмеження контактів з хворими.

Ключові слова: *інтерактивні методи, дистанційне навчання, освітні ресурси, інтернет-технології.*

Prospects for the use of interactive methods and new technologies in the teaching of clinical disciplines in higher education institutions are considered. The state, problems and prospects of distance education development as a new form of education of the XXI century in the conditions of the global pandemic COVID-19 are analyzed. The experience of introduction of new technology of training as one of methods of active mastering of skills of the doctor in the conditions of restriction of contacts with patients is described.

Keywords: *interactive methods, distance learning, educational resources, Internet technologies*

Рассмотрены перспективы использования интерактивных методов и новейших технологий в процессе преподавания клинических дисциплин в учреждениях высшей школы. Проанализировано состояние, проблемы и перспективы развития дистанционного образования как новой формы обучения XXI века в условиях глобальной пандемии COVID-19. Описан опыт внедрения новой технологии обучения, как один из методов активного овладения навыками врача в условиях ограничения контактов с больными.

Ключевые слова: *интерактивные методы, дистанционное обучение, образовательные ресурсы, интернет-технологии.*

Рівень життя в кожній країні залежить від економічного стану, організації технологічних процесів, наявності природних ресурсів, а також організації охорони здоров'я. Якість надання медичної допомоги хворим обумовлено в значній мірі ступенем підготовки студента в закладі вищої освіти. Запорукою підготовки медичного фахівця вищого гатунку є досконалі педагогічні методології, що спроможні забезпечити як належну теоретичну базу, так і практичну майстерність майбутніх лікарів. В історичному аспекті ми спостерігаємо появу нових дидактичних заходів, спрямованих на вдосконалення начального процесу, імплементації цифрових технологій в сучасний простір. Медична освіта повинна адаптуватися до загальної комп'ютеризації, в тому числі в системі охорони здоров'я, та появи нової генерації студентів, які значно відрізняються від попередніх поколінь [7, с 1-15].

Слід зазначити, що життя вносить корективи в стратегії викладання медичних дисциплін. В ХХІ столітті суспільство є свідком глобальної пандемії COVID-19, яка супроводжується моніторингом та оприлюдненням ситуації по всьому світі. Це безпрецедентне явище змінило багато сфер нашого буття, в тому числі освітній процес. Неочікувана криза COVID-19 вплинула на медичне навчання навіть в значній мірі, ніж на оволодіння іншими спеціальностями. Це можливо пояснити тим, що ще з часів Гіппократа медична професія передбачала спілкування лікаря з хворою людиною. В умовах пандемії COVID-19 внаслідок введення заходів карантину, «соціальної дистанції» медична освіта відчула втрату основного принципу навчання у формі взаємної безпосередньої комунікації студента та педагога (face-to-face teaching) та трансформувалась в віддалене навчання (remote learning). Наразі, в усьому світі спостерігається трансформація традиційних методів навчання в освітні технології у вигляді електронної комунікації - «домашнього навчання online» [8, с 1-6]. Криза пандемії COVID-19 полягає також в тому, що створено бар'єр між студентами старших курсів, які навчаються на клінічних кафедрах та хворими. Таким чином, навчання у віртуальному форматі вимагає удосконалення дидактичних прийомів, які вже мають доказову базу, можуть бути використовувані у наш час та знайдуть своє місце в майбутньому, в постковідну еру [9, с 367-380].

У відповідь на виклики COVID-1 медична вища школа удосконалює інноваційні стратегії, направлені як на засвоєнні фундаментальних дисциплін, так і оволодіння мистецтвом лікування. Важливою складовою підвищення якості навчання є запровадження інтерактивних методів, які побудовані на взаємовідносинах у колективі студентів під час отримання знань. при цьому

викладач виступає у якості організатора процесу. Форми інтерактивного навчання різноманітні, серед яких привертає увагу кейс-технології: метод ситуаційного аналізу, рольових ігор та інші [5, с 67-73].

Інтерактивний вид початкової діяльності має на меті «занурення в середовище» шляхом відтворення реальної клінічної картини повністю або частково без супутнього ризику для пацієнта, тобто створення симуляції справжньої клінічної ситуації. Симуляційні навчання – обов'язковий компонент у професійній підготовці, що використовує модель професійної діяльності з метою надання можливості кожному студенту виконати професійну діяльність або її елемент відповідно до професійних стандартів та/або порядками (правилами) надання медичної допомоги [2, с. 19-23; 3, с 36-40].

У даний час широко використовується класифікація симуляційного навчання, згідно якій на основі використаних технологій всі симуляції в медичній освіті розподілено на: вербальні (рольові ігри), стандартизовані пацієнти (актори), тренажери навичок (фізичні або віртуальні моделі), пацієнти на екрані (комп'ютерні технології), електронні пацієнти (манекени в імітованій обстановці лікарні).

На кафедрі загальної практики-сімейної медицини та внутрішніх хвороб ХНМУ впроваджено нові технології навчання, які покликані стимулювати студентів оволодівати знаннями на високому рівні, що надасть їм можливість коректно та ефективно вирішувати медичні проблеми в майбутньому професійному житті [4, с 49-52]. З інтерактивних методів ми обрали педагогічну технологію, що отримала назву «ділова гра», як один із методів активного навчання, сенс якої полягає в навчанні певної рольової поведінки, конкретно – ролі лікаря. Застосування цієї методології виявило значну ефективність при засвоєнні навчального матеріалу, що дуже важливо, особливо для студентів старших курсів. [1, с 217-222; 6, с. 157-158]. Наш досвід впровадження дидактичного заходу «ділова гра» полягав в створенні набору клінічних ситуацій, що імітували процес прийому лікарем хворого з певним діагнозом. Серед студентів напередодні заняття формувалась команда із «хворого», «лікаря», членів «групи консіліума». Діагноз патології знав тільки «хворий», який напередодні ретельно вивчає симптоми, ознаки фізикального та додаткового обстеження. Заняття проходить у формі курації пацієнта, при цьому «лікар» повинен правильно провести опитування, деталізацію скарг, анамнез захворювання та життя. Результати об'єктивного та додаткового обстеження «хворого» подаються в вигляді презентації на екрані комп'ютера. Відбувається пошук додаткової інформації, сучасних рекомендацій. Як правило, в навчальному процесі задіяні всі студенти, які спільно аналізують ситуацію, з зацікавленістю сприймають нову інформацію. Викладач виступає в ролі куратора процесу, окреслює вибір правильних рішень, при цьому спонукає всіх студентів до співпраці. Таким чином, стимуляційне навчання є ефективним потенціалом для активних дидактичних методів, дієвим засобом підвищення якості навчання та формування професійної компетентності лікарів.

Безумовно, в умовах пандемії COVID-19 суттєво змінився початковий процес не тільки для студентів молодших курсів, але й при вивченні студентами клінічних предметів з обмеженням фізикального дослідження пацієнта. Незважаючи на впровадження активних методів викладання медичних дисциплін, акцент в навчанні переміщається в напрямку технічних засобів та електронних технологій з створенням певних негативних наслідків, серед яких доцільно відзначити:

відсутність реальної життєвої вербальної та невербальної комунікації, що підвищує пасивний компонент оволодіння знаннями; мінімізація побудови творчих взаємовідносин між викладачами та студентами; зменшення соціальної адаптації [10, с 188].

З урахуванням цих обставин оптимальним в педагогічній діяльності слід вважати поєднання традиційних методів, побудованих на клінічному досвіді, гуманістичній спрямованості з застосуванням інноваційних дидактичних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єгудіна Є.Д., Ханюков О.О., Головач І.Ю. та ін. Ділова гра як метод активного навчання для студентів 6 курсу при вивченні дисципліни «Внутрішні медицина» (Огляд літератури та власний досвід). Вісник проблем біології і медицини. 2018. Вип. 4, том 2 (147). С. 217-222.
2. Каланжова О. М. Вплив симуляційного навчання на компетентність лікарів акушерів-гінекологів у веденні консервативних пологів при тазовому передлежанні плода. Медична освіта. 2018. № 3. С. 19–23.
3. Ковальова О. Впровадження симуляційних технологій навчання в медичну освіту. Неперервна професійна освіта: теорія та практика (серія педагогічні науки). 2019. Випуск 1 (58). С 36-40. <https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.1.3641>
4. Ковальова О.М., Пасієшвілі Л.М. Роль вербальних методів симуляційних технологій навчання в підвищенні якості підготовки медичних фахівців. Сучасний стан та перспективи підготовки лікарів-інтернів у Харківському національному медичному університеті: збірник наукових праць / кол. Авт. – Харків: ХНМУ, 2020. С. 49-52.
5. Лопіна Н.А., Журавлева Л.В. Практико-орієнтований кейс-метод навчання в системі безперервної медичної освіти на основі веб-технологій. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2018. № 3–4. С. 67–73.
6. Перцева Т.О., Мироненко О.В., Дмитриченко В.В. та ін. Особливості застосування педагогічної технології «ділова гра» у навчальному процесі студентів вищих медичних навчальних закладів: матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні питання якості медичної освіти». 2016. С. 157-158.
7. Eui-Ryoung Han, Sanghee Yeo, Min-Jeong Kim et al. Medical education trends for future physicians in the era of advanced technology and artificial intelligence: an integrative review BMC Med Educ. 2019; 19: 460. doi: 10.1186/s12909-019-1891-5
8. Gaur U., Sa D., Sarkar S. et al. Challenges and Opportunities of Preclinical Medical Education: COVID-19 Crisis and Beyond. SN Comprehensive Clinical Medicine. 2020. P. 1-6. doi: 10.1007/s42399-020-00528-1.
9. Shah S., Diwan S., Kohan L. et al. The Technological Impact of COVID-19 on the Future of Education and Health Care Delivery. Journal of Clinical Anesthesia. 2020. № 23 (4S). P. 367-380.
10. Torda A.J., Velan G., Perkovic V. The impact of Covid-19 pandemic on medical education. Med J Aust. 2020. Vol 14. Published online: 14 May 2020. doi: 10.5694/mja2.50705